

Netherlands Organisation for Scientific Research
WOTRO Science for Global Development

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ НІДЕРЛАНДСЬКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ З НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Universiteit
Leiden

ПРОЕКТ "БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ:

ЛОКАЛЬНІ ПІДХОДИ І ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ МАСШТАБИ"

Особливості інтеграції та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб у регіоні, який межує із зоною конфлікту

Анастасія Бондаренко, юрисконсульт

БФ «Право на захист»

Ще 2015 року Урядом України було затверджено Комплексну державну програму щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України. Реалізація цієї програми з одного боку показала, що під час формування державної політики з питань дотримання прав внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) держава орієнтується на міжнародні стандарти, з другого – що розробка таких програм неможлива без урахування специфіки кожного регіону, до якого перемістились внутрішньо переміщені особи. Ці особливості можуть бути і географічними, зокрема близькість чи, навпаки, віддаленість від зони конфлікту та попереднього місця проживання ВПО; й економічними, як-от економічні можливості регіону, ринку праці, можливості розвитку власного бізнесу; і політичними, як-от позиція органів місцевої влади щодо вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб. Усі ці та багато інших чинників впливають на успіх, якість та швидкість інтеграції внутрішньо переміщених осіб до громади, що приймає.

У листопаді 2017 року благодійна організація «Благодійний фонд «Право на захист» (далі – БФ «Право на захист») провела дослідження соціальної адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Харківській області у рамках проекту «Безпека людини та конфлікт в Україні: локальні підходи і загальнонаціональні масштаби», який реалізується за підтримки Нідерландської організації з наукових досліджень (NWO-WOTRO). Виконавцями проекту є Лейденський університет (Нідерланди), Європейський Центр Фонду Карнегі за міжнародний мир (Брюссель, Бельгія), Український інститут публічної політики (УІПП, Київ, Україна) та БФ «Право на захист». Під час дослідження були опитані самі внутрішньо переміщені особи, місцеве населення, експерти (місцеві правозахисники), представники органів влади та засобів масової інформації. Основні результати проведеного дослідження проаналізовано в цьому матеріалі.

З усіх п'яти областей, що межують із зоною конфлікту, лише Харківська область межує водночас з Луганською та Донецькою областями. Влітку 2014 року Харківська область почала приймати переселенців. У 2014 році в Харківській області було зареєстровано понад 240 тисяч внутрішньо переміщених осіб.

Станом на 30 листопада 2017 року, за даними Харківського обласного Департаменту соціального захисту населення, в Харківській області було зареєстровано 121 577 ВПО (зокрема у місті Харкові – 80 502). До вересня 2017 року Харківська область була на третьому місці за кількістю зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб. Порівняно з 2014 роком, коли кількість зареєстрованих ВПО перевищувала 200 тисяч, кількість ВПО суттєво зменшилася. Це свідчить про те, що, незважаючи

Netherlands Organisation for Scientific Research
WOTRO Science for Global Development

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ НІДЕРЛАНДСЬКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ З НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Universiteit
Leiden

ПРОЕКТ "БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ:

ЛОКАЛЬНІ ПІДХОДИ І ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ МАСШТАБИ"

на продовження конфлікту на Сході, частина ВПО продовжує мігрувати, шукаючи місця, де вони зможуть повноцінно соціалізуватися. Деякі з них, не дочекавшись дієвих державних програм з адаптації та соціалізації, повертаються на непідконтрольну територію.

Законодавство з питань внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень

Ужиття довгострокових рішень для ВПО є обов'язком держави. Такі довгострокові рішення вважаються виконаними тоді, коли переміщені особи всередині країни більше не потребують будь-якої допомоги або захисту, пов'язаних з їхнім переміщенням і можуть користуватися своїми правами без дискримінації у зв'язку з їхнім переміщенням.

Національне законодавство України з питань забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб формувалось безпосередньо під час конфлікту. За 4 роки законодавство зазнало суттєвих змін, хоча не можна стверджувати, що ці зміни позитивні, та оскільки законодавство ще перебуває на стадії формування, деякі законодавчі ініціативи дають підстави розраховувати на поступове покращення ситуації з дотриманням прав внутрішньо переміщених осіб та інтегрування останніх до громади, що приймає.

Від початку формування законодавчої бази було прийнято нормативні акти з питань обліку внутрішньо переміщених осіб, порядку надання їм адресної допомоги на компенсацію комунальних послуг, отримання соціальних виплат та пенсій, перевірки місця проживання, проходження фізичної ідентифікації, отримання статусу дитини, що постраждала унаслідок воєнних дій та збройних конфліктів і забезпечення потреб у працевлаштуванні. У ході розробки перебуває законодавство щодо найгострішої проблеми внутрішньо переміщених осіб – забезпечення житлом та компенсації за втрачене під час конфлікту житло.

На Кабінет Міністрів України було покладено обов'язок затвердити комплексні державні цільові програми щодо підтримки і соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб із визначенням джерел та обсягів фінансування, а також контроль виконання програм.

16 грудня 2015 року Урядом України була затверджена Комплексна державна програма щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року (далі – Комплексна програма)¹. Серед цілей Комплексної програми визначено сприяння інтеграції та соціальної адаптації ВПО за новим місцем проживання, а також створення сприятливих умов для добровільного повернення на місця попереднього проживання.

Комплексна програма була розроблена з урахуванням майже всіх потреб внутрішньо переміщених осіб, однак індикатори ефективності програми були складені так, що перевірити

¹Постанова КМУ №1094 від 16. 12. 2015 р. «Про затвердження Комплексної державної програми щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України на період до 2017 року»

Netherlands Organisation for Scientific Research
WOTRO Science for Global Development

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ НІДЕРЛАНДСЬКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ З НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Universiteit
Leiden

ПРОЕКТ "БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ:

ЛОКАЛЬНІ ПІДХОДИ І ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ МАСШТАБИ"

ефективність заходів, передбачених цією програмою, майже неможливо. Також на центральному рівні попередньо не було проведено економічного розрахунку та бюджетування пунктів програми, які цього потребували, тому деякі пункти програми від самого початку виконання програми не було можливо реалізувати у зв'язку з браком фінансування. Тож можна констатувати, що станом на початок 2018 року в Україні не було ефективних програм інтеграції та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб.

Слід зазначити, що потребу у впровадженні таких державних програм підтверджують і експерти у Харківській області, опитані під час дослідження. Зокрема декілька експертів акцентували увагу на розробці і впровадженні комплексних програм допомоги ВПО, які б містили інтеграційні заходи у різних сферах — забезпечення житлом, надання соціальної допомоги, працевлаштування тощо: «наявність повноцінної програми і державної стратегії, яка повною мірою задовольнятиме всі потреби ВПО», «має бути комплексна програма, яка б передбачала компенсації, соціальну підтримку, програми адаптації», «необхідна комбінація із компенсації втрати майна і соціальної підтримки», «державна має розробити довгострокову стратегію, що охоплюватиме допомогу і в соціальному плані, і можливість інтеграції та підприємництва».

17 листопада 2017 року розпорядженням Кабінету Міністрів України була схвалена Стратегія інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року²(далі – Стратегія). Стратегія передбачає охоплення всіх базових потреб внутрішньо переміщених осіб: вирішення житлових прав, питання пенсійного забезпечення, вдосконалення системи соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб, стимулювання економічної активності, створення робочих місць та вирішення питань медичного забезпечення. За результатами аналізу тексту Стратегії було встановлено, що Стратегія не спирається на чинне законодавство України (деякі з передбачених заходів і рішень уже в процесі реалізації, реалізація інших неможлива без зміни законодавства, якої Стратегією не передбачено). Станом на березень 2018 року план дій до Стратегії не затверджено.

Зв'язок з попереднім місцем проживання та умови повернення додому.

Як було неодноразово підтверджено дослідженнями, що проводилися протягом чотирьох років конфлікту, найбільший зв'язок з попереднім місцем проживання зберігають внутрішньо переміщені особи, які на цей час мешкають в областях, котрі межують із зоною конфлікту. Ця інформація підтвердилась у ході проведення дослідження у Харківській області. Для виявлення настроїв щодо можливості повернення додому та розуміння, за яких умов це може статися, були опитані внутрішньо переміщені особи, які винаймають житло чи проживають у місцях компактного проживання.

²Стратегія інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року

Netherlands Organisation for Scientific Research
WOTRO Science for Global Development

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ НІДЕРЛАНДСЬКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ З НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Universiteit
Leiden

ПРОЕКТ "БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ:

ЛОКАЛЬНІ ПІДХОДИ І ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ МАСШТАБИ"

У ході проведення дослідження було виявлено, що частіше відвідують свої населені пункти люди старшого або похилого віку. БФ «Право на захист» на постійній основі проводить моніторинг перетину лінії зіткнення. Найбільш поширеною причиною поїздок на непідконтрольну територію залишається відвідування родичів (майже кожен четвертий опитаний їздить із метою провідати родичів (23,6%) та перевірки житла (більш актуально для людей старшого віку). Серед тих, хто взагалі не їздить додому, більше всього молодих людей (29,6%) та людей середнього віку (28,9%). Підкреслимо, що ділова необхідність взагалі не була зазначена як причина приїзду додому.

Переважна більшість ВПО (64%) хотіли б повернутися до попереднього місця проживання. Внутрішньо переміщені особи, які проживають у місцях компактного проживання (54%), більшою мірою бажають повернення додому порівняно з ВПО, які проживають у квартирах та будинках (37% відповідно). Внутрішньо переміщені особи, які проживають у населених пунктах області, більшою мірою бажають повернутися додому порівняно з тими ВПО, які проживають у Харкові.

Більшість опитаних вимушених переселенців вважають, що не зможуть повернутися додому найближчим часом. Лише 5,1% вважають, що зможуть це зробити протягом найближчого року. 27,6% респондентів зазначило, що це може трапитися протягом найближчих кількох років; 16,9% ВПО, що упродовж 5 років.

Головною умовою переїзду додому для більшості респондентів серед ВПО є повернення повного контролю над їхнім населеним пунктом з боку України (62,7% тих, хто відповів). Так вважає і більшість опитаних експертів (17 із 25). Разом з тим цю умову називає значно менша кількістю місцевих жителів Харківської області (35,4%). Виявилось, що жителі області вдвічі частіше за ВПО вважають умовою повернення закінчення бойових дій (12,7 проти 24,1% відповідно) та нормалізацію гуманітарної ситуації (7,8 проти 17,6% відповідно) в конкретному місті чи селі, де мешкали ВПО.

Умови повернення ВПО до своїх населених пунктів, на думку самих ВПО, жителів області та експертів

	ВПО		Жителі області		Експерти
	Кількість тих, хто відповів	% до тих, хто відповів	Кількість тих, хто відповів	% до тих, хто відповів	Кількість тих, хто відповів
Після закінчення бойових дій у їхньому місті/селі	49	12,7	96	24,1	2
Якщо не буде загрози початку бойових дій у їхньому місті/селі	17	4,4	32	8	1

Netherlands Organisation for Scientific Research
WOTRO Science for Global Development

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ НІДЕРЛАНДСЬКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ З НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Universiteit
Leiden

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

ПРОЕКТ "БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ:

ЛОКАЛЬНІ ПІДХОДИ І ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ МАСШТАБИ"

За нормалізації гуманітарної ситуації в їхньому місті/селі	30	7,8	70	17,6	4
За повернення Україною повного контролю над їхнім містом/селом	242	62,7	141	35,4	17
Якщо не зможуть отримувати гідної зарплатні на новому місці	38	9,8	20	5	-
Важко сказати	8	2,1	23	5,8	1
Інше	2	0,5			
Вони мають повернутися у свій населений пункт за будь-яких умов якомога скоріше	Такого варіанту відповіді не було надано		12	3	-
Вони ніколи не повернуться на попереднє місце проживання	Такого варіанту відповіді не було надано		4	1	-

Дуже важливо зазначити, що для кожного десятого переселенця причиною повернення може стати і відсутність гідної оплати праці у новому місці проживання (9,8% опитаних).

Працевлаштування та зайнятість внутрішньо переміщених осіб

Працевлаштування або можливість повноцінно займатись підприємництвом – один з найважливіших чинників адаптації внутрішньо переміщених осіб на новому місці.

За результатами дослідження, 45,1% опитаних вимушених переселенців відповіли, що зараз працюють. Окрім інших видів зайнятості, таких як навчання, декретна відпустка тощо, 14,7% респондентів зазначили, що не працюють узагалі.

Netherlands Organisation for Scientific Research
WOTRO Science for Global Development

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ НІДЕРЛАНДСЬКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ З НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Universiteit
Leiden

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

ПРОЕКТ "БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ:

ЛОКАЛЬНІ ПІДХОДИ І ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ МАСШТАБИ"

Станом на 30 листопада 2017 року, за даними Харківського обласного Департаменту соціального захисту населення, у Харківській області було зареєстровано 46 241 ВПО працездатного віку (38% від загальної кількості переселенців). Серед них працевлаштування потребували 10 522 особи (23% від ВПО працездатного віку). За відповідями, наданими внутрішньо переміщеними особами під час опитування, ефективність діяльності влади щодо працевлаштування виявилася не дуже високою, однак переважна більшість ВПО при цьому підтвердили, що їм намагалися допомогти, але жодна із запропонованих вакансій не підходила (21,5%). Ще 12,5% респондентів зазначило, що їм також не допомогли, хоча вони зверталися до центру зайнятості. Тільки 11% опитаних надали допомогу з пошуком роботи, і вони працевлаштувалися. Трохи більше половини внутрішньо переміщених осіб зазначило, що не потребували допомоги держави у пошуку роботи (52,5%).

Тож, з одного боку, не можна сказати, що держава не впроваджує заходів із забезпечення внутрішньо переміщених осіб роботою, однак ці заходи не можна визнати ефективними.

Що ж стосується програм з розвитку або започаткування підприємництва, то найбільшу підтримку внутрішньо переміщені особи, які проживають у Харківській області, отримали від міжнародних організацій та національних неурядових організацій, які реалізували грантові програми. Наприклад, програми від Міжнародної організації міграції (допомога на започаткування власного бізнесу), Міжнародного фонду «Відродження» та місцевих підприємців спільно з Асоціацією приватних роботодавців.

Netherlands Organisation for Scientific Research
WOTRO Science for Global Development

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ НІДЕРЛАНДСЬКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ З НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Universiteit
Leiden

ПРОЕКТ "БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ:

ЛОКАЛЬНІ ПІДХОДИ І ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ МАСШТАБИ"

Вирішення питання забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом

Іншим нагальним питанням, що впливає на інтеграцію внутрішньо переміщених осіб, безперечно є питання житла.

На початку конфлікту, коли основним завданням влади було тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб, хоча не завжди оперативно, але питання переважно вирішувалось. Однак що стосується довгострокових рішень з забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб (надання соціального житла, кредитування на пільгових умовах тощо), дії місцевої влади вважають неефективними як самі внутрішньо переміщені особи, що брали участь в опитуванні під час дослідження, так і опитані експерти.

У кращий бік ситуацію з житлом для внутрішньо переміщених осіб змогли б змінити задекларовані, але не реалізовані місцеві програми виділення земельних ділянок під будівництво житлових будинків. Однак такий варіант майже не використовувався переселенцями. 96,2% ВПО зазначили, що не зверталися до місцевої влади із проханням виділити землю. Серед 450 опитаних переселенців тільки 1 вказав, що ділянка була ним приватизована (0,2%).

Безумовно, на процес інтеграції до нової громади впливає ставлення місцевого населення до внутрішньо переміщених осіб, те, за яких умов вони зможуть гармонійно інтегруватися до громади.

В цілому, за результатами опитування, жителі Харківської області позитивно або нейтрально ставляться до внутрішньо переміщених осіб, і результати опитування переселенців це підтвердили. Досить позитивно сприймає ВПО кожен п'ятий житель області, причому готовий допомогти переселенцю та підтримати його, якщо в цьому буде потреба (21,5%). Вкрай негативне, вороже ставлення було зафіксовано тільки у 0,3% опитаних жителів Харківщини.

Жителі Харківської області готові приймати переселенців значно ближче, аніж це можуть робити, на їхню думку, жителі населеного пункту в цілому. Важливо також підкреслити дуже маленький відсоток відповідей щодо можливості недопущення переселенців на підконтрольну територію України взагалі (не більше 3,5% опитаних).

Ступінь допуску переселенців до життя місцевого населення, на думку жителів області та ВПО (у % до тих, хто відповів)

	Жителі області		ВПО
	Допуск ВПО персонально	Допуск ВПО у населеному пункті	Допуск ВПО у населеному пункті
Як членів сім'ї, родичів	5,8	3	0,4
Як близьких друзів	6,3	2	3,1

Netherlands Organisation for Scientific Research
WOTRO Science for Global Development

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ НІДЕРЛАНДСЬКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ З НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Universiteit
Leiden

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

ПРОЕКТ "БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ:

ЛОКАЛЬНІ ПІДХОДИ І ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ МАСШТАБИ"

Як сусідів	38,8	9	9,3
Як колег по роботі	13	5,3	4,9
Як жителів своєї області	20	35,3	31,1
Як жителів іншої області	14,5	24	39,1
Узагалі не допускали б в Україну	0,8	3,5	5,3
Важко відповісти	1	18	6,7

Слід зазначити, що дуже показовими були відповіді місцевого населення та внутрішньо переміщених осіб щодо права внутрішньо переміщених осіб брати участь у місцевих виборах, як одного з чинників, який сприяє адаптації на новому місці проживання.

На думку більшості жителів Харківської області, переселенці, однозначно або скоріше, мають право на участь у голосуванні на місцевих виборах за новим місцем проживання (54,4%).

Що ж стосується самих внутрішньо переміщених осіб, то близько третини з них відчувають нейтральне ставлення до себе з боку місцевих жителів населеного пункту, в якому вони проживають (35,3%), 27,1% респондентів вважають, що до них ставляться позитивно, якщо поява ВПО не зачіпає інтересів місцевих жителів. Вкрай негативне та вороже ставлення показало тільки 1,6% ВПО. Найбільш нейтральне ставлення до себе переселенці відчувають в Ізюмському (84,6%) та Чугуївському районах (74,2%), що зумовлено, зокрема, територіально, оскільки ці райони найближчі до межі з зоною конфлікту. Негативність і ворожість найбільше виявляли у Харкові (16,9% показали негатив різного ступеню).

Щодо права брати участь у місцевих виборах, відповіді ВПО розділилися у такій пропорції:

Для половини з опитаних це питання є дуже/скоріше важливим (48,6%), а для другої половини — скоріше/взагалі неважливим (49,1%)

Netherlands Organisation for Scientific Research
WOTRO Science for Global Development

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ НІДЕРЛАНДСЬКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ З НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

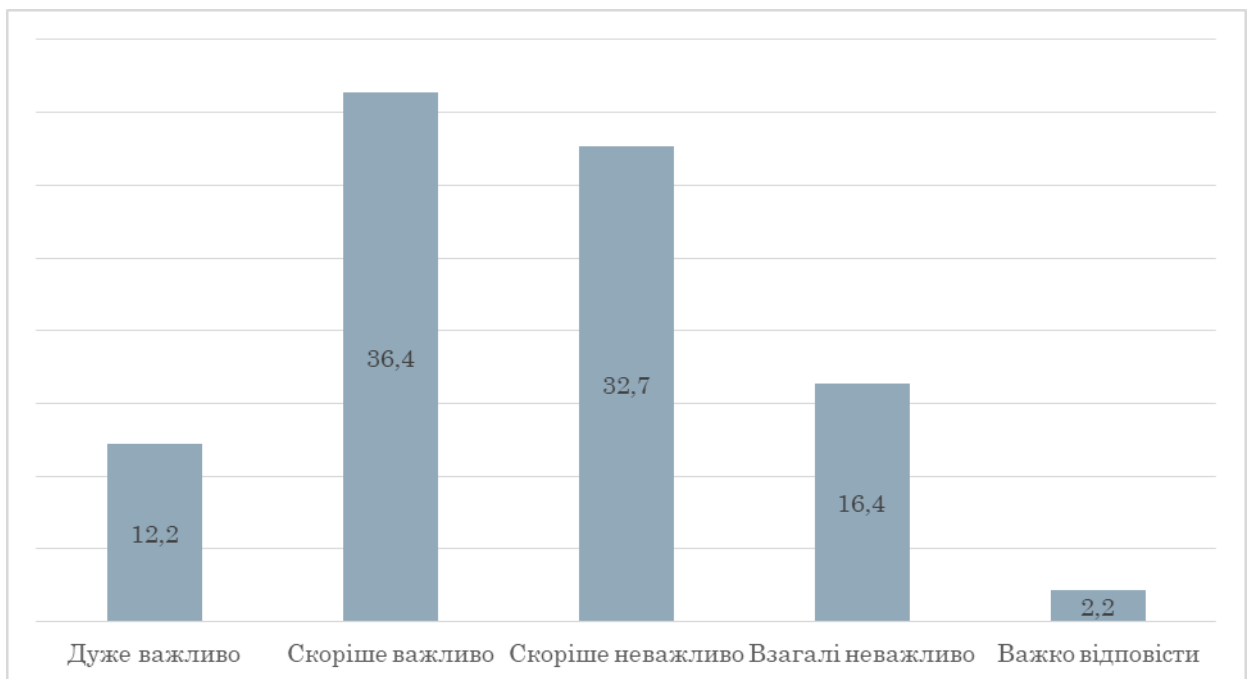
Universiteit
Leiden

ПРОЕКТ "БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ:

ЛОКАЛЬНІ ПІДХОДИ І ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ МАСШТАБИ"

Ступінь важливості права ВПО брати участь у місцевих виборах, на думку самих переселенців (у % до тих, хто відповів)

При цьому абсолютна більшість респондентів серед внутрішньо переміщених осіб зазначили, що під час проживання в Донецькій/Луганській області тією чи іншою мірою брали участь у місцевих виборах (92%).

Зважаючи на актуальність зазначених проблем, правові аналітики БФ «Право на захист» рекомендують:

Органам центрального рівня під час формування та затвердження Плану дій на виконання Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року, врахувати такі фактори та запровадити такі дії:

- зважувати фінансову спроможність місцевого бюджету під час виконання пунктів програми на місцевому рівні;
- під час розрахунку програм щодо працевлаштування враховувати особливості потреб у праці конкретного регіону;
- під час розробки заходів із забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом враховувати фактичні дані з наявного житлового фонду та земель під забудову в окремих регіонах;

Universiteit
Leiden

Netherlands Organisation for Scientific Research
WOTRO Science for Global Development

ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ НІДЕРЛАНДСЬКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ З НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ПРОЕКТ "БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ:

ЛОКАЛЬНІ ПІДХОДИ І ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНІ МАСШТАБИ"

- внести зміни до Державного бюджету України на період дії Стратегії з урахуванням покриття потреб внутрішньо переміщених осіб у житлі та перекваліфікації відповідно до потреб регіону в працівниках;
- для забезпечення можливості реалізації політичних прав ВПО за місцем їх фактичного проживання – Верховній Раді України розглянути законопроект № 6240 від 27 березня 2017 року.

Органам влади на місцевому рівні:

- На виконання Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року затвердити обласну програму інтеграції внутрішньо переміщених осіб на період дії Стратегії;
- Під час формування місцевого бюджету врахувати фінансування програм з працевлаштування та забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом;
- Під час створення та фінансування програм з працевлаштування враховувати реальні потреби регіону на ринку праці.